

Hvor stor myndighet har hjemmestyrkene.

Aftenposten august 1945.

INSTITUTT FOR NORSK OKKUPASJONSHISTORIE 17059

Det er i tiden siden 17. mai framsatt atskillige beskyldninger mot HS og deres oppførsel, såvel i pressen som fra den alminnelige mann. Det er sikkert mange som har forundret seg over hvorfor ikke HS har latt høre fra seg på et tidligere tidspunkt. Årsaken til dette er at vi har sett det som en av våre største oppgaver i den forløpne tid å søke å utjevne og forminske det motsetningsforhold som til enhver tid har vært til stede mellom politiet og HS' etterrettingsvesen (EV) i Oslo. Vi finner imidlertid nu ingen grunn til lengre å legge skjul på de faktiske forhold.

For at EV's stilling skal bli riktig forstått, er det nødvendig å redegjøre i fornøden utstrekning for det arbeid vi har utført. Under krigen har EV hatt som en av sine hovedoppgaver å holde rede på landssvikere og deres handlinger. Dette er blitt gjort såvidt vi kan bedømme i en utstrekning som forbauser folk som ikke har hatt noe med dette arbeid å gjøre. Den umiddelbare følge av dette arbeid er at EV's personell sitter inne med personalkunnskaper om disse landssvikere i større utstrekning enn noen andre. Vi vil ikke unnlåte å gjøre oppmerksom på at det kjennskap våre landsmenn i Sverige og England har til disse saker og personer, skriver seg stort sett fra de rapporter som er innsendt av oss. Det ligger derfor nær å slutte at de som skulde ha de største forutsetninger for å foreta den første behandling av landssviksaker er EV's personell.

Siden 7. mai har vi helt fra begynnelsen stilt oss imøtekommende overfor politiet og tilbudt vår viten og vår assistans til samarbeid. Hvorledes dette er blitt møtt, skal vi komme inn på i nedenstående.

I de første dager etter kapitulasjonen foretok EV mange arrestasjoner av landssvikere og overførte dem til Møllertgt. 18, som da var politiets hovedkvarter. Den mottagelse vi fikk av politiet var meget oppmuntrende, idet vi stadig fikk ros og anerkjennelse fordi vi hadde greid å få tak i disse folkene. Etter hvert ble den disponible fengselsplass fullt belagt, og det ble midlertidig sendt ut ordre om at ingen nye arrestasjoner måtte foretas. Kort tid etter hadde myndighetene fått ordnet med utvidet fengselsplass, hvilket medførte at vi fikk ordre om at arrestasjonene kunde fortsette; i ethvert fall skulde alle frontkjemper og alle som hadde vært tilsluttet NS-kampanjasjoner arresteres. Dette ble da også gjort, og arrestantene ble mottatt av politiet. Det viste seg imidlertid at politiet i alt for mange tilfelle slapp de arresterte ut igjen, uvisst av hvilken grunn. Dette var selvfølgelig en sak som publikum var meget irritert over, og stemningen var da hva vi mildest talt kan kalle amper. Vi fortsatte derfor vårt arbeid med å arrestere landssvikere som var løslatt av politiet, hvilket i de fleste tilfelle resulterte i fornyet arrestordre, og at forbryterne ble satt inn i varetekt. Så kom politiets notis i dagspressen om at ingen hadde rett til å foreta husundersøkelser, ransaking eller arrestasjon uten på forhånd utferdiget skriftlig ordre fra politiet. Denne notis var tydelig rettet mot EV's arbeid, og var dessuten i strid med den ordre vi tidligere hadde mottatt om arrestering av frontkjemper og liknende. Forholdet begynte å bli spent. Vår stilling til landssviksakene var imidlertid ikke forandret, og vi fortsatte vårt arbeid med vekslende resultat overfor politiet. Vi kan nevne enkelte eksempler:

I et tilfelle var det to menn som var innblandet i forsøk på å holde en frontkjemper i dekning. Forholdet ble klarlagt av oss og referert pr. telefon til jourhavende fullmektig i avdeling AB, Landssvikavdelingen. Denne uttalte at vi snarest måtte bringe de to karene opp dit, så skulde vi få arrestordre på dem. Da våre folk ankom med de to, ble imidlertid resultatet at Landssvikavdelingen anmodet oss om å ta karene i midlertidig forvaring, uten at det ble utstedt skriftlig ordre. I tillegg kan bemerkes at saken ble forfulgt av oss med det resultat at den skjulte frontkjemper ble arrestert samme natt.

I et annet tilfelle gjaldt det en mann som var beskyldt for produksjon av militære effekter for tyskerne. Mannen ble arrestert av oss og brakt til Landssvikavdelingen, hvor arrestordre ble utstedt. I løpet av dagen ble mannen imidlertid forført av politiet og nektet selvfølgelig, hvorpå han ble sloppet ut uten forbehold neste dag ved middagstider. Politiet hadde ikke foretatt noen etterforskning i hans forretning, hjem o. s. v. og et par dager etter fikk vi telefonisk melding fra en av våre forbindelser om at mannen brente papirer og at forholdet så mystisk ut. Vi undersøkte dette og foretok samtidig undersøkelse i hans forretning, hvorunder det viste seg at mannen var en krigsforbryter med et synderegister langt ut over det han til å begynne med var beskyldt for. Etter lange telefonforhandlinger med forskjellige jourhavende fullmektiger ved avdelingen ØK., Landssvikavdelingen, fikk vi, etter tre døgns forløp utstedt ikke bare arrestordre men endog fengslingsordre på mannen. I løpet av disse tre døgner var det intet som kunde hindre mannen i fortsatt ødeleggelse av beviser. Etter to døgns forhandlinger i denne sak med politiet fikk vi pr. telefon oppfordring til å ta mannen og sitte på ham inntil politiet fikk ordnet med arrestordre dagen etter.

Dette er vilkårlig valgte eksempler, og de kan suppleres inntil det kjedsommelige.

Vi tillater oss å spørre: Hva skal resultatet bli? Hvem skal ta seg av landssvikerne når ikke politiet greier det? Skal landssvikere og nazister for øvrig beskyttes i den grad at det skal bli en sannhet det som sies enkelte steder blant publikum: «Jeg tror jeg melder meg inn i NS, for da er man helt sikker på at man ikke kommer noe galt til».

Vi er fullt klar over det vanskelige ved situasjonen, spesielt problemet mellom den raske og effektive behandling av sakene og den rettsikkerhet som vårt demokratiske rettsprinsipp byr alle uten unntagelse, og som vi selv har kjempet for under hele krigen. Vi er også klar over at det fra myndighetenes side er dispensert i ganske stor utstrekning fra de vanlig gjeldende regler innenfor vårt tidligere demokratiske rettsapparat. Hvorledes spørsmålet skal ordres og løses, er ting som må avgjøres av landets jurister i samråd med myndighetene. Det er imidlertid utvilsomt at hele rettsapparatet og politiet kan effektiviseres i en betraktelig grad utover det som er, ved at man gjør fullt ut bruk av de krefter og opplysninger som EV, sitter inne med, og som er kvalifisert og har anledning til å fortsette. Til de som måtte være redde for at folk innen EV, er ute etter «bein» i form av offentlige stillinger, f. eks. i politiet, kan vi bare bemerke at såvidt vi vet, finnes det ikke en eneste hos oss som er interessert i å fortsette dette arbeid utover det som vi anser som vår plikt, nemlig å rense Norge for landssvikere og andre former for lus. Spesielt av hensyn til landets økonomi er det nødvendig at denne utrenskning foretas raskt og effektivt. Det koster i dag landet atskillig mere at industrien og forretningslivet holder seg selv tilbake i påvente av opprydningen, enn at menneskene i HS fremdeles er borte fra sitt sivile yrke.

Tre som har vært med på oppbyggingen av EV.

EV/13200 Roy EV/13200 Sjales EV/13230 Noldus.

↓ "FRIHETEN" - September 1945.

Frifetene Sept. 45
Pastor Ole Sæverud om kommunistene:

„De stanser aldri ved vanskelighetene. Det er mennesker som har innviet seg til framtiden. Som kristen kjenner jeg meg dypt i slekt med dem”.